

REGULÓ.

Pesten csötörtökön januarius 18^{kán} 1838.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is vált-hatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

A' fekete ember.

(Folytatása.)

Zsófia, Magócsy Gáspár leánya, apjának egyedüli öröme 's büszkesége, szép volt, mint a' teremőnek gondolatja; nem magas, de karcsú 's természetnek arányossága hódító. Teste gyöngye volt, nem mint virágillat, mert az is anyagi; nem mint harmat, mert az is durva; mint angyal-lehelet. Szemei sötétkékek, mint két harangvirág, 's ragyogók, mint a' fényért vetélkedő hajnali 's esti csillag. Ezek felett kellemes hajlású két szemöldiv terült-el. Homloka nyílt, derült, mint tavaszkor a' semmi fuvalomtól nem ingatott tó. Orra görög vágású; ajkai legteltjesb fakadású keleti rózsák; szöghaja gazdag fürtökben lengett a' marcziusi hóként ragyogló nyakon. Szava lágy, zengő, varázs-szerű 's andalító volt, mint virágillatban fürdő méhé. Lelke tiszta, szeplőtelen, 's minden szenttelen gondolattól mentt, illetetlen mint az első harmat, melly hulltában földre szállott, mint az édenkerti virágkelyhek pora. Más indulatot a' Györgyhöz vonzó szerelemnél nem ismert. És e' szép hölgy most elragadtatással borult kedvesének erős melljére, ki őt mult éven ön élete kockáztatásával menté-meg a' feldagadt Tisza habjaiból; mellybe a' nénjéhez látogatni menőt bőszült lovai ragadák. Elragadtatással borult az őt erősen karba záró ifjúra, 's egy hosszú tüzes csókban lelkét látszék kilehelni.

Kárácson, ki a' szép hölgynek ölelő karai közt még üdvéről is megfeledkezett volna, erősen zárta őt izmos melljére, mintha attól félne, hogy valaki elragadja kebléről. — „Itt vagy tehát? birlak? szivemen érzem szived dobogását? enyimnek mondhatlak? még nem ragadtak-el tőlem? O e' perczéért mindenemet szívesen oda engedném!” — Ezt 's több ehhez hasonlót ömlengétt még a' szerelmében végetlenül boldog ifjú. Csak később, midőn felforrott vére csilapulni kezdett, eszmélt ama boldogtalan szavakra, mellyek kedélyét annyira fellázták. — „De te veszélyről, szerelmünket fenyi-

tő veszélyről szállál levelkédben — mondá ingerültebb hangon — mondd, mi az? én szembe szállok vele! Mondd, ki bátorzkodnék szerelmem derült egére borút hozni?”

„A' sors, melly rövid boldogságunkat megirigylé! — mondá a' hölgy szelid, zengő hangon, minőt költői álmok halandókhoz szálló angyaloknak tulajdonitnak. — O, édes életem! e' hat hosszú nap, míg távul valál, pokoli kinokkal gyötrő hat örökkévalóság volt részemre. Kelecsényi, ki távozásod után más nap megérkezett, atyántól megkért, 's atyám — de ne indulj-fel édesem, ne nézz rám olly vérben forgó szemekkel, hisz' én oka nem vagyok — egyezését adá.”

Egyezését adta? — kiáltá dühöngve a' fellobbant ifjú — egyezését adta? De hogy is ne; hisz' ő dús, telek- 's várbirtokos, tömérdek javai, jobbágysai vannak; ő nemes, lovag, nagy, fényes 's régi család ivadéka! és te, és a' kisasszony — mondá tájékozva szavait igazítván — a' fényes kérőt természetesen fenn dobogó szívvel fogadá! Mért is ne? Mellyik hölgy is vetne-meg fényt, pompát, gazdagságot, ragyogást egy apród, egy pór szerelmeért? Ezért kelle tehát Kassára mennem! ezért kellett elutaznom? Hisz' ezt a' kisasszony szépen elintézte, hogy a' mátká-pár honn addig kényére mulatozhassék; hogy a' kába apród szemrehányásokat ne tehessen; hogy a' nemes kisasszonynak csalárdsága miatt az apród előtt pirulnia ne kelljen! O kárhozat, pokol! 's én botor, kész valék hinni, hogy szeret; kész valék szerelmében bizni, 's nem gondolám-meg, hogy nemes hölgyet csak vérenek felindulása, csak hirtelen fellobbanó szenvedély 's mulékony indulat vezet néhány percze a' pór karaiba.

Zsófia, ki kedvesét többször látta már ugyan felindulva, de illy rendkívüli dühben még soha sem, békén tűrte a' méltatlan sértéseket. Még ő kérte a' dühöngőt, engedne-meg hallgatásaért, hogy Kelecsényinek szerelmét, melylyel már régtől ostromlá, előtte föl nem fedé, és megesküvék — mit még soha sem tön — hogy azok, mikkel őt György vádolá, soha elnéjében sem fordultak-meg.

De az ifjú annyira fel volt indulva, hogy bőszen hevében még tovább is sérté az ártatlan szüzet.

Nemes lelku hölgyeknek keblében a' legmegbecsülhetlenebb kincsek közé tartozik az is, hogy kedveseiket azon perczen tán legvalódiabban szeretik, midőn azok kedvetlen óráikban őket leginkább megsértik; mert érzik, hogy azok akkor legboldogtalanabbak 's bajuk csak tiszta szeretet és igaz részvét által enyhíthető. Azért a' szerelemben a' sértéseknek ama gyors megbocsátása nem lágyság, hanem a' legszentebb erő.

Ezen érzettel fogá-meg most Zsófia Kárácsón kezét, ki őt előbb mérgesen eltaszította, 's kéjbe andalító édes hangon ezt mondá: „Te nem hiszsz nekem? — kérd-meg szobaleányomat, ki hozzád vak szeretettel ragaszkodik; kérd-meg, mit szenvedtem, mennyi könnyűt önték, 's milly epesztő nyugtalansággal vártam érkezésedet, hogy nálad vigasztalást találjak. Kérd őt, ha nekem hinni nem akarsz.“

György ellágyulva zárá a' szelid hölgyet keblére. — „Bocsáss-meg — mondá — bocsáss-meg sértetésédért; te angyal vagy, 's én szerelmedre méltatlan vagyok.“

„O hallgass — mondá a' hölgy — már minden el van feledve, 's mielőtt kértél, elvolt.“

A' kibékültek ismét boldogok voltak. Terv tervet üzött fejükben; a' veszély elhárításáról tanakodtak. Száz gondolat hozatott-fel; száz vettetett-el, mint nem használható. Majd ismét minden másról megfeledkezve, csak szerelmökről szólltak. De boldogságuk rövid volt.

Felettünk különös sors lebeg; minden pillanat, melly örömünkre valamit tesz, azt le is rontja. A' fájdalom irigyen lép nyomába az örömnök, mellyet ugyan azon egy pillanat adott 's tett semmivé.

György sok felhozott 's elvetett terv után elragadtatva kiáltá: „tudom hogy szeretsz; tudom, hogy hivem vagy. A' sorssal nem akarok küzdeni, hogy boldogságom kelyhébe ez öröm-cseppet vegyíté. Szerencsémét eléglem, ha ez lett volna is az utósó csepp, mellyet boldogságom kelyhéből szörpölnöm engedett.“

„És ez is volt az utósó!“ — kiáltá egy nyers férjfi-szózat hátuk megett.

A' szólló Magócsy volt, kit szokott éji czirkálása közben, mellyet minden éjjel a' vár körül tenni szokott, az indulatos Györgynek szava ide csalt, és szinte az egész jelenetet végig hallgatá.

Üzött vadként riadtak-fel a' szerelmesek. Zsófia atyját megpillantván egy kiáltással ülőhelyére visszarogyott. György pedig, ki eleinte kardhoz kapott, megismervén a' parancsnokot, hökkenve lépett vissza, de bátorságát el nem veszté.

„Nyomorult csábító, alávaló pór! — 's te még merészsézs leányom birására vágyini, merészled urad leányára szemeid' felemelni, 's egy nemes kisasszony iránt szerelmet táplálni?“

Kárácsón, kinek e' sértő szók minden vérét arczába kergeték, délczegen lépett Magócsy elébe, 's nemes büszkeséggel így szóllt:

„Mért ne? — hát a' nemes nem olly agyagból van-e, mint a' pór? a' nap nem olly éltetve süt-e reám is, mint reád? vagy a' földet csak értetek, nemesekért, teremté az alkotó. Tudd-meg te eleid nevében büszbélkedő nemes, hogy a' szerelem napfény, melly a' rabszolga lelkét éppen ugy eltölti mennyei kéjjel, mint a' kirá-

lyét; hogy a' szerelem verőfény, melly a' pórt éppen úgy boldogítja, mint a' nemest; hogy a' szerelem csillag, mellynek fényében a' nemtelen szintugy gyönyörködik, mint a' nemes. A' napot, csillagokat nem birhatjuk, de szeretnünk még is szabad őket.

„Ha szeretsz, szeress magadhoz hasonlót — mondá a' hallottak igazságát némileg helyeslő parancsnok — vagy ha leányomig merted szemeid' felemelni, léptél volna előmbe, mondva: „uram, leányodat szeretem: érzem ugyan, hogy hozzá méltatlan vagyok, de nyujts módot őt megérdemelhetni.“ — Es talán ezt mondtam volna: „jól; érdemeld őt meg, 's legyen tied. De illy alattomosan szívébe csuszni — ez alávalóság, ez hálátlanság irántam, ki a' porból felemeltelek.“

„Csábitottam-e, leányod vallja-meg. De ha ifjú keblében az iránt, ki éltét megmenté, szerelem támadt, állj perbe a' természettel, melly neki érzékeny szívet adott, a' jó tettet jobban hálálni tudót, mint a' tied.“

„Hah, vakmerő! nekem ezt?“

„Igen, neked! 's tőlem! kinek éltedért köszönhetsz; kinek közbe jötte nélkül most nemességeddel nem kérkedhetnél.“

„Por, féreg! még szemrehányások is!“ — orditá tajtékozva Magócsy.

„Por vagy magad, kit egykor eltapodhattam volna; de pór létemre nemesebb szív vert bennem, mint nemtelen nemes szívedben.“

„Hah kölyök! ezért véresen adózol — kiálta dühösségében szinte elaléltan a' parancsnok. — Szolgák börtönbe e' féreggel!“

„Vissza! — kiálta György, és kirántott fegyvere a' holdfény-nél ijesztő rémként villant-meg — Vissza! ki éltét szereti, hozzám nem közelit!“

„Ragadjátok-meg az árulót! — orditá ismét Magócsy — még fegyverhez merészel nyulni!“

„A' mindenható irgalmára kérlek atyám — jajongá a' felocsódott 's atyja lábaihoz rémülve boruló leány — ne vétkezz az emberség ellen; ne mocskold-be nevedet hálátlansággal. Engem büntess, ha büntetni akarsz; én általam bátorítva vallá-meg szerelmét, mit különben tenni soha nem merészelt volna. Engem találjon haragod; rám sújtsd boszúd mennykövét; de őt, ki élted' 's éltém' megmenté, kiméld; őseid nevére kérlek, kiméld!“ — Így esengett az atyja lábainál térdelő Zsófia, szemében függő könnyeivel a' keresztet ölelő fájdalmas anyához hasonlólag. *(Folytatása következik.)*

ORSZÁG- 'S NÉPISMERTETÉS.

B a k o n y b é l.*(Folytatása.)*

Sz. István idejében Béelt különösen Gunther és Gellért laká; amannak a' borostyáni kut fölött vala magánya a' hagyomány állítása szerént; ennek pedig a' most is fönálló temetőben, hol e' század elején még látszhatók valának némelly nyomai, és kiről a' történetből tudjuk, hogy későbbben a' bakonyi magányból hét évi ott lakta után kihivatván, csanádi püspökké tétetett, és első András alatt, a' pogányságra vieszaterő magyarok által sz. Gellért hegye alatt 1047-ben megöletett.

Ennyit és nem többet tudunk Bakonybélről a' mohácsi ütközezig, melylyel az apátság is minden volt jegyzőkönyveivel 's irományaival együtt végképp' elpusztult, és nevét Pusztabéllé cserélte-föl. A' 17-ik század vége felé ismét Bakonybél nevet olvasunk, és Simoncsics Gellértről, mint apátjáról, szó tétetik; kinek halála után Vidlics Ferencz neveztetett apátnak, egy igen jeles férjfi, ki az apátságot is építtette azon helyen, mellyen jelenleg áll, és ki alatt a' tót gyarmat bevándorlott. Utána, de csak adminisztratori czímmel, következett Pirneker Aemilian, és ezután Gráczzer Zoerard, ki sok javításokat teendett volna az apátságban, ha egy vigyázatlanságból eredett tűz a' ház tetejét meg nem emésztí, és így elegendő gondot nem nyujt a' helyrehozással. Gráczert Novák Chrysostom követte 1784-ben, kit itt ére a' szerzet eltörlése 1786-ban, minek következésében apátságát ott hagyván Pécsre költözött, hol iskolai fő igazgatónak neveztetvén-ki, e' terhes hivatalt mindaddig dicséretesen vivé, míg a' szerzet 14 évi eltörlése után boldogult I. Ferencz által kegyelmesen vissza állítotték 1802-ben, midőn pannonhalmi főapátnak nevezteték-ki. A' szerzet eltörlésével megüresülvéu a' bakonybéli apátság, illy árva helyzetben maradt a' szerzet visszaállítása után is 1817-ig. Ekkor Taucher Ágoston tétetett apátnak, kinek emléke a' szerzet jegyző könyveiben örökké fönmaradand; mert sok javítást és szépítést tett, 's még többet teendett volna, ha tovább él. Ő alatta szállíttatott Bakonybélbe nevendék papság is, a' bölcselkedés harmad évi tudományait tanulandó, hol azóta, nehány évet kivéve, mellyekben az apátság üres volt, folyvást meg van. Taucher halálával 1824-től 1832-ig Bakonybél apát nélkül volt, midőn a' mostani főapát 1832-ben Guzmics Izidórt nevezé-ki, ettől — kivált ha Isten hosszú életet enged neki szép szándékának kiviteléhez — és segítségül vett nehány társaitól várhatja a' bakonybéli apátság teljes helyrehozattatását. Jelenleg is már jó és kényelmes állapotban van az apátság, és

bár kicsiny az épület, még is mintegy 23 lakó szobát számlál, 's jó izléssel van építve. A' szerzetes tagok száma ez idén az apáton kívül kilenczre megy, kik közül kettő tanító, kettő a' lelki pásztorsággal foglalatoskodik, egy a' külső gazdaságra ügyel. Nevendék négy van, kik a' szelidebb tudományokon kívül — rhetorica, poesis, philologia, nevelés, szépízlés, és oklevél-tudományt tanulják a' romai classikai litteraturával, és görög nyelvvel egyetemben. Van az apátságnak egy kisded könyvtára is, melly mintegy 1220 munkát számlál 2900 kötetben, és mellyek között a' magyar literatura legérdekeseb 's újabb munkáit fellelhetni. — A' templom nem régi; bár újabb izlést mutatna; van három, fából készített, oltára, orgonája új, nagy, és jó. (*Vége következik.*)

KÜLÖNFÉLE.

Apró buvárkodások.

(Lásd e' lapok mult évi 98-dik számát.)

20.) Black, egy angol tudós bebizonyítá, hogy az éjszakmutató (Compass) legalább egy századdal 1302 előtt, mint mellyre Giri általi földöntetése Amalfiban tétetik, ismertetett. — Vitry Jakab a' keresztes hadak régi leírója e' műszer használatát a' 12-dik századra teszi. Guyes de Prories pedig, mint csálhatlan eszközt, már 1180-ban említi. Az 1250-ben szerkesztett spanyol kereskedési törvényekben is van téve említés az éjszakmutatóról. — Black, egy a' 14-dik század előtt költ régi kéziratot mutata az oxfordi könyvtárból, melly többi között az éjszakmutatóról is értekezik, vele tett próbákat, 's egy mágnesi örök mozgonyt (perpetuum mobile) közöl. — Mutatott Black ezen kívül egy 1450-ben írott kis könyvet, mellyben földabroszok mellett hasonló éjszakmutatók rajzolatai is voltak láthatók.

21.) Az Algebra Gebr nevű Arabtól származik, ki a' 9-dik században élt Sevillában.

22.) A' vasutat Constantijn görög császár találta-föl, midőn ama nagy porphyroszlopot hozatá-el Romából Constantinápolba. — A' kadriga-limani kapu, mellyen átviteték, ezért neveztetik jelenleg vaskapunak.

23.) Az első velinpapiros-gyártó Montgolfier volt a' híres deszerencsétlen aerostata Annonayban. Mint mondják, e' papirosgyár hozá őt a' gondolatra, hogy léggömböt készítsen. Egykor t. i. bizonyos keveréket készíte gyárában, mellyet történetbül papiros kúppal földött-be, melly a' keverékbül eredett léggel megtelvé fölemelkedett. Montgolfier figyelemre méltatá e' tüneményt, próbákat tön, 's így támadtak a' léggömbök. — Mellekesen legyen említve, hogy midőn a' léggömbök föltaláltattak, azt kérdé valaki Franklintól, mi haszon van belőlök? — „Mi haszna van hát egy most szülött gyermeknek?“ — viszonzá Franklin. — „Még ember lehet belőle!“

24.) Az üvegtükör készítését Plinius szerint Sidoniában találták-föl. A' legrégebb tükrök ércbül készítvék. — A' tükörtáblák öntése azonban Thevart nevű Francziának találmánya a' 17-dik századból, — mi idővel olly tökéletességre hozatott, hogy franczia országban, Kieseletter szerint, 1816-ban már 10 láb magosságú és 6 lábnyi szélességű tükrök is készültek.

25.) Az újabb alakú fortepiano föltalálója Bartolo Christofoli volt, a' toscanai nagyherceg klavir-készítője, 1730 körül Parisban.

26.) A' dohánynyal Pane Román egy spanyol szerzetes ismerkedett-meg legelőször 1460-ban, utána pedig 1560 körül Nikot János, francia követ a' portugali udvarnál, — kitől nicotianának neveztetik. — A' dohányzást azonban Raphelengi nevű angol hozá Európába. — 1689-ben pénzbeli büntetés és minden vagyon elvesztése mellett tilalmaztaték hazánkban a' dohánytermesztés. — 4-dik Amurath török szultán, mind annak, ki dohányt árult, mind pedig, ki olyat vett, kezét lábát vágatá-el, mi után a' szerail előtt kitéve kelle meghalniok. — 'S most hol dohányoznak még is erősebben, mint éppen hazánkban és török országban?

27.) A' kávéivást egy arabs kolostor főnöke kezdé. — A' veres tengertől később Medinában, Mekkában, 's innét a' vándorló szerzetesek által valamennyi török tartományban terjede szét. Constantinápolban a' nagy Szuliman uralkodása alatt jött szokásba 1554-ben. A' Monthly Review (ang. 1828.) szerint Constantinápolban 1551-ben állítottatott-föl az első kávéház. — Egy századdal később már egész Európában ittak kávé.

28.) Medicis Katalin volt első, ki tubákolt (1560); sokan állítják, hogy a' dohányt is ő tőle nevezik „Herbe à la Reine“-nek.

29.) A' kártya alkalmasint cigány találmány. Legalább ezek ismertették-meg az Arabsokkal és Szaracénokkal. — 1299-ben készítették a' legelső kártyákat olasz országban. — Kártyákat nyomtatni Németek kezdtek 1350. — Az újabb kártya-alakok francia országban találtattak-föl 1430 és 1461 között; 's ezért hívják az illy nemű kártyákat francia-kártyáknak. Ezen alakok jelentéseit Pater Daniel különös értekezésben fejtegette-meg. Az As, aes, (pénz) azt jelenti, hogy pénz a' fő dolog, a' nervus rerum gerendarum, melly nélkül a' hadvezér nem sokat tehet. Trefle (lóher) azt jelenti, hogy a' hadvezér soha se táborozzék olly helyen, hol a' lovaknak elegendő élelme nincsen. Pique és Carreau a' fegyvereket érintik. Coeur a' bátor szívet teszi, mellynek egy jó katonánál nem kell hibáznia. — A' négy Valet (Bube, az alsó) a' nemes ifjúság, — a' treffdama vagy is Argine (Regina) Anjoui Maria, 7-dik Károlynak neje, — a' kárdama (Rachel) a' szép Szorel Ágnes, — a' pikkdama (Pallas) az orleansi szüz, — a' kördama (Judith) pedig Le Debonnaire Lajos neje. — Dávid király alatt 7-dik Károly értetődik.

30.) Az első kórházat Lanfranc érsek alapítá Canterburyban 1070 körül. — Recepteket rövidítésekkel írni Brighte Timotheus kezdé Londonban (1558). Ugyanott kezdték a' halotti (Parte) czédulákat is használni. (1604.)

INÁNCSY.

Török tisztségek nevei a' mostani hadseregénél. — Az osztályvezér Feriknek, a' dandáros tábornok Miralai 's az ezredes Bing-Baschinak (úr ezer felett) neveztetik. Az ezredben csak két zászlóalj van, mellynek őrnagyai Agáknak neveztetnek. A' századost Jus-Basinak (tiszt száz felett) hívják. Ezután már csak egy tiszt pölz jő, a' Mulasim (hadnagy). Csasznak mondják az őrmestert 's On-basznak (tiszt tíz fölött) az altisztet. Minden ezrednek négy Iman-ja (pap) van. Ezek zöld köntösben, vont fegyverrel, a' bing-basiután és dobosok előtt az ez-

red elején mennek. Napjában 3-szor áll ki a' sereg imádságra. 150 piaszter hópénze (mintegy 20 p. f.) van a' mulasimnak, és így aránylagosan emelkedik vagy száll a' többié.

EMLÉKMONDÁS.

L e á n y b o l d o g s á g.

Nem fény, nem bőség adja a' boldogságot;
Csak az remelje azt, a' ki bölcs az érdem
Becsére rá ismerni; 's szíve 's jobbja
Mágához illő férj jutalma lesz.

HERDER után KAZINCZY.

H ö l g y. — Elragadja a' tudomány 's művészet magas szelleme a' halandót földi lakából; fölviszi égi hazájába: de boldogítása csak égőbb, csak megsovárgóbb vágyakból áll. Csak egy szerető hölgy hozza-le az eget földi lakába; 's az egyedül, ki mindent boldogít.

GAÁL után —

R o s z b o r a z, mely legalább annyit nem ér, mint hordaja.

FÁY után K. H. K. J.

J á t é k. — Az asszonyok játszani szeretnek. A' gyermekek pipe-rével 's drágakövekkel; a' hiúk szívekkel; a' fennhéjázók szenvedélyekkel 's ferjfikebellet.

Közli SCHMID MARIA.

Tréfarejtvény.

(Griphus.)

A' kerek földnépe szomjazza véremet;
Nem kimél, köt, foszt, metsz, 's így vesztí életmet;
Bajuszom' kitépi, könyeim' nem törli,
Miképpen faggasson, fejét ezen törli,
Engem szegényt számos kinokra kárhoztat,
Furkós bottal döngöt, lábakkal tapodtat.
Nincs irgalom, izről izre összetörnek,
Még fakoporsóban csonkán sem pihenek.
Itt a' vérszopók mind addig sanyargatnak,
Mig belőlem csak egy csep vért folyni látnak,
Végre vas kanzanban szárítják csontaim' —
Egy évszakasz alatt nevetik kinjaim' —
Mert egy drága vérem' még is megbecsülik,
Arany billikombul børsirba temetik.
Ezért boszút állok én is sokszor méltán,
Nyelveket oldok-fel temetésem után.

K. H. K. J.

Előbbi rejtvény: kalapács.

Figyelmeztetés. — E' lapoknak ama t. pártfogói, kik előfizetők megtételével elkéstek, értesíttetnek, hogy azokat mennél előbbi megrendelés után még teljes példányban nyerhetik az idei első számtól kezdve.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiácson alul a' Duna partján. 114. szám alatt.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.